

2

2.

VIÐ EIGUM GLÆSILEGA FRAMTÍÐ, EF VIÐ
KUNNUM FÓTUM OKKAR FORRÁÐ.

NÝSKÖPUNIN HEFIR GERBREYTT AFKOMUHORFUNUM.

FAGURGALI KOMMÚNISTA ER LANDRÁÐALYKILL.

Hinn mikli þjóðskörungur og stjórnspekingur, Winston Churchill, segir frá því í endurminningum sínum, sem nú eru að koma út, að þegar hann tók við stjórnartaumunum árið 1940 og myndaði þjóðstjórn sína, hafi hann mælt eitthvað á þessa leið:

"Ef við förum að láta nútíðina dæma um fortíðina, þá glötum við framtíðinni".

Mjög svipuð ummæli viðhafði einn af þingmönnum Sjálfstæðisflokksins, er hæstvirt núverandi ríkisstjórn var mynduð. Með þessum orðum vildi hann láta í ljósi það álit sitt, að hinnar nýju ríkisstjórnar biðu svo mörg og margþætt vandamál, og svo sterk og óvægin andstaða, að ef stjórnin ætti að hafa nokkra skynsamlega von um að ganga með sigur af hólmi í þeirri viðureign, yrði stjórnarliðið að fella niður fyrri væringar og einbeina allri hugsun og orku að vandamálum framtíðarinnar.

Ég skal ekkert um það staðhæfa, hversu farið hefði, ef stjórnin og lið hennar hefðu frá öndverðu viðurkennt þessa höfuðsjónarmið og hegðað sér í samræmi við það. Hitt er staðreyndin að oft hefir meiri orku verið eytt í að rifast um fortíðina, deila hver á annan og sakfella hver annan, heldur en að snúast hart, einarðlega og með sameiginlegu átaki að úrlausn þess vanda, er að steðjaði eða framundan beið, enda hefir margt farið miður en vonir stóðu til.

Ég get vel leitt hjá mér að lýsa hér í kvöld sök á hendur þeim, sem ég tel öðrum fremur valda, að svona hefir til tekist. Ég tel ný eins og fyrr, að fortíðin eigi að víkja fyrir framtíðinni, og ég tel enn, sem fyrr, að stjórnin og lið hennar, hafi engar sigurvonir, ef þetta sjónarmið verður ekki allsráðandi í stjórnarherbúðunum.

Þjóðin er auk þess löngu leið á þessu eilífa stagli um það, hverjum þetta eða hitt sé að kenna. Það er viðfangsefni sagnfræðinganna, ef það þá þykir þess virði, að finna út, hvaða áhrif það hafði á dýrtíðarskriðuna, þegar losuð voru tengsl milli verðlags landbúnaðarafurða og kaupgjalds, eða hvernig stóð á því, að vísitalan rauk upp um sumarið 1942, eða hverjar orðið hafa afleiðingar þeirrar niðurgreiðslu á dýrtíðinni, er hófst haustið 1943 o.s.frv.

Eða þá hinsvegar, svo tekin séu dæmi úr þessum umræðum, hvort sannara er, að arfurinn sem núverandi stjórn tók eftir fyrrvefandi stjórn, sé jafn óglæsilegur, sem sumir hestvirtir ráðherrar gáfu í skyn, eða hitt að það sé nú einmitt þessum arfi að þakka að stjórnin og þjóðin ennþá hafa í sig og á. Hvort það sé nýsköpuninni að kenna eða þakka að andvirði útflutningsvöru okkar hækkaði um 15000

milljónir króna á einu ári. Hvort sannara sé, að núverandi stjórn hafi tekið í arf frá fyrrverandi stjórn 70 - 80 milljón króna gjöld, sem hún beri enga ábyrgð á, eð hvort þessi tala eigi kannske ekki að vera 70 - 80 milljónir króna, heldur alls enginn eyri - þ.e.a.s. hvort sú löggjöf, sem útgjöldin stafa af, hafi öll verið samþykkt gegn eða með samþykki núverandi stjórnarflokka.

Hvort sannara sé að allur gjaldeyrir þjóðarinnar hafi verið uppetinn, þegar núverandi stjórn tók við, eða hitt, að 1. janúar 1947 hafi verið í nýbyggingarsjóði 131 millj. krónur á frjálsum reikningi 93 milljónir króna og ávísað fyrir óinnfluttar vörur 46 milljónir króna, eða þannig alls óeyddar 270 milljónir króna, af þeim 478 milljónum króna, er við áttum 1. janúar 1945.

Eða hvort trúnaðarráð Péturs Magnússonar, skipað 25 öndvegisbændum hvaðanæfa af landinu, hafi verið fjand-samlegt bændum, eða hinsvegar sú bezta trygging, sem bændur nokkru sinni hafi öðlast fyrir því að hagsmunu þeirra væri íhvívetna gætt.

Hvort það sé satt að í tíð fyrrverandi stjórnarhafi ekkert verið gert fyrir landbúnaðinn, eða hitt að aldrei hafi mára verið gert fyrir bændur.

Þannig mætti lengi telja. Við sem í þessu höfum staðið síðustu árin og áratugina, getum eilíflega rifist um, hvað sé hverjum að kenna, og hvað sé hverjum að þakka. Okkur kemur aldrei saman um það, a.m.k. ekki í áheyrn alþjóðar. Meðan svo er veit þjóðin ekkert, hverjum hún á að trúa í þessum efnum, og má raunar segja að það skipti ekki öllu.

En þjóðin veit annað, sem hún markar og metur. Hún veit að Íslendingar eiga nú miklu fleiri og betri fiskiskip en nokkru sinni fyrr. Hún veit að siglingaflotinn hefir margfaldast undanfarin ár. Hún veit að síldarverksmiðjur, frystihús, lýsisbræðslur og margvíslegur annar stóriðnaður hefir sprottið upp í landinu. Hún veit, að andvirði útfluttrar vöru hefir margfaldast frá því fyrir stríð. Allt þetta veit þjóðin. Og af öllu þessu veit hún, að ef rétt er á haldið á hún sér margfalt meiri og bjartari afkomuhorfur en nokkru sinni fyrr frá því að landið byggðist.

En þjóðinni er líka farið að skiljast, að ekki er allt með felldu um hagi hennar og háttu. Hún sér, að fjárlögin eru orðin geigvænlega há. Hún sér, að dýrtíðin er orðin uggvænleg. Hún finnur, að skattarnir eru orðnir drápsklyfjar. Hún sér, að mestur atvinnurekstur landsmanna er rekinn ýmist með ríkisstyrkjum eða beinum halla.

Þjóðin skilur, að allt eru þetta einkenni hættulegs sjúkdóms, sem hún fyrir hvern mun vill forðast að verða að bráð. Ennþá skilja menn þó misjafnlega vel, hvað á seyði er, en flestir eru farnir að ugga að sér. Augu margra eru tekin að opnast fyrir því, að betra er að slá einhverju af því, sem flóðalda styrjaldaráranna færði okkur, heldur en að eiga á hættu að boginn bresti og við taki fyrri fátækt, atvinnuleysi og þrengingar.

Ákaflega margir eru .ó í rauninni áttaviltir. Menn líta til Alþingis og segja: Þið, sem á þingi sitjið hafið boðist til að stjórna förinni. Hættið tafarlaust að karpa um

vegwillur farinnar slóðar og vísið okkur leið út út ógöngunum, helst styttestu leiðina, helst þá greiðgengustu, en umfram allt þá öruggustu.

Ég hefi enga tilhneigingu til að fella þjóðina undan sök í þessum efnun, í því skyni að gera hlut okkar, sem á þingi sitjum, verri en nauðir rekur til. Og ég verð að viðurkenna, að það er að minnsta kosti ósannað mál, að enda þótt við, sem í stjórnarliðinu erum, leggjum allan okkar styrk saman og tækist með því að benda á rétta leið til úrbóta, að þjóðin myndi .á fánleg til að færa þær augnabliksfórnir, sem krafist er.

En þrátt fyrir þetta verður hiklaust að viðurkenna, að meðan við rífumst um, hverjum hin háu fjárlög séu að kenna, en hækjum þau síðan, í stað þess að lækka þau, meðan við bannfærum hver annan fyrir hina háu skatta, en hækjum þá svi, í stað þess að lækka þá, meðan við sakfellum hver annan fyrir sívaðandi dýrtíð, en hækjum hana svo í stað þess að lækka hana, meðan við ekki bendum þjóðinni á neina leið, og erum ekki sammála um neitt nema að ásaka hver annan, þá eru það við, sem höfum svikið skyldu okkar gegn þjóðinni, en ekki þjóðin sem hefir brugðist okkur. Á þjóðina fellur sökin ekki fyrir en við höfum vísað veginn, en þjóðin hafnað leiðsögunni.

Enginn veit betur eb ég, hvert djúp skilur Sjálfstæðisflokkinn, Alþýðuflokkinn og Framsóknarflokkinn varðandi jafnt stjórnmalaskoðanir, sem baráttuaðferðir. En þrátt fyrir þetta á þjóðin kröfu á, að úr því við í sameiningu tökum að okkur að stjórna landinum þá gerum við einhvern tíma í sameiningu einhverjar tillögur um lausn vandans

aðra en þá að auka útgjöld ríkisins og leggja síðan á nýja skatta til þess að greiða þessi útgjöld, og annað þesskonar. Allir vita að þetta er ekkert nema deyfilyf, semendist stutt og lækna ekkert mein. Allir vita því, að enn höfum við lítið aðhafst annað en slá vandanum á frest, og margir óttast, og kannske ekki að ástæðulausu, að endirinn verði sá, að vandinn vaxi okkur yfir höfuð.

Einhver spyr nú kannske: Hversvegna komið þið Sjálfstæðismenn ekki með ykkar úrræði hvað sem hinum líður,

Því er til að svara, að í fyrsta lagi vil ég ekki staðhæfa, að við teljum okkur ráða yfir óyggjandi úrræðum.

Í öðru lagi, og það er í þessu sambandi aðalatriðið, hefir Sjálfstæðisflokkurinn ekki tekið að sér að stjórna landinu einn, heldur ásamt með tveim öðrum flokkum. Skyldan til að vísa þjóðinni til vegar hvílir því ekki á Sjálfstæðisflokknum sem slíkum, heldur á stjórnarliðinu sem heild. Um þetta verður ekki deilt.

En þrátt fyrir það myndi Sjálfstæðisflokkurinn ekki hika við að leggja fram sínar tillögur, ef hann teldi sig þjóna þjóðinni best á þann hátt. En svo er ekki, eins og sakir standa. úrræði geta leitt til blessunar, ef nægilegur meirihluti þjóðarinnar aðhyllist þau, en til bölvunar, ef andstaðan er of sterk. Beri Sjálfstæðisflokkurinn fram tillögur, en hinir stjórnarflokkarnir láti sér fátt um finnast, eða rísi gegn þeim, eru sigurvegir vissulega minni heldur en ef takast nætti að sameina stjórnarflokkana um sömu eða svipaðar tillögur.

Þessi almennu sannindi eru fullnægjandi rök fyrir því, að Sjálfstæðisflokkurinn, sem einn af þrem stjórnarflokkunum, ber ekki fram sértillögur, fyrr en að undan- gengnum árangurslausum úrslitatilraunum innan stjórnar- liðsins um önnur og haldbetri úrræði en enn hefir verið beitt.

Ætti það hinsvegar síðar að verða hlutskipti Sjálfstæðis- flokksins að taka einn á sig þunga stjórnarábyrgðarinnar, myndi hann að sjálfsögðu, eðli málsins samkvæmt, leggja fram sínar tillögur, berjast fyrir þeim og falla með þeim eða standa.

Það er erfitt að stjórna Íslandi eins og nú er komið söku,. En það er líka til mikils að vinna, því mikið er í húfi. Fátaek og fámenn þjóð, sem lengst af hefir búið við sult og seyru, lenti í ófriðnum í hringiðu, sem ef til vill eru fá dæmi um í sögu veraldarinnar. Yfir hana streymdi fjárflóð, sem hana hafði aldrei dreynt um og sem af eðlilegum og óumflyjanlegum ástæðum hlaut að gerbrayta viðhorfi hennar í andlegum og veraldlegum efnun.

Í kjölfar óvæntrar velmegunar silgdu vaxandi kröfur og þverrandi skilningur. Unga kynslóðin veit lítið um örðuga lífsbaráttu foreðranna, en því meir um mikil lífsþægindi fyrir lítið erfiði, og hefir því enga aðstöðu til að átta sig á, hvílikt happ hinar risavöxnu framfarir eru, og hvílikt vá er fyrir dyrum, ef við af sjálfskaparvítum glötum því, er það og framtak foreðranna og happ fjárflóðsins hefir fært okkur.

Í þennan jarðveg hefir erlend öfgastefna sáð frækorni sínu, og hlotið ríkulega uppskeru. Þessi stefna lætur stjórnast af annaðegum sjónarmiðum og erlendu valdboði. Um það er ekki lengur hægt að efast, jafn margar og skýrar sannanir, sem Kommúnistaflokkar allra landa hafa fært fyrir þessu síðustu 2-3 árin.

Þeir sem þar ráða ríkjum, láta sig það eitt skipta, að útbreiða trú sína, kommúnismann, en hirða hvergi þótt einræðishöll þeirra verði reist á rústum íslenzks atvinnulífs. Þessir menn telja sig berjast fyrir hugsjón svo helgri, að sigur hennar sé aldrei og dýrt verði keyptur, hugsjóm, sem sankvæmt fenginni reynslu annarra þjóða bezt verði rudd braut með atvinnuleysinu og þrengingum almennings.

Það er að sönnu rétt, að flestir Íslendingar hafa viðurstyggð á einræði, þrælatökum og kúgun kommúnismans. En þrátt fyrir það hafa forystumenn þessarar stefnu hættulega sterka baráttuaðstöðu í þjóðfélaginu. Almennigur í landinu veit minnst um, hvað fyrir þeim vakir. - Við augum þjóðarinnar blasir ekki einræðið, kúgunin og fangelsanir andstæðinganna, heldur fagurgali manna, sem þjálfaðir í baráttunni fara troðnar slóðir eftir föstum leikreglum erlendra fyrirmæla, manna, sem bjóða í senn herra kaup, herra verð landbúnaðar-afurða og minni dýrtíð, manna, sem bjóða í senn fleiri vegi, stærri hafnir, betri brýr, reisulegri skóla, og lægri skatta, manna, sem bjóða í senn að hækka útgjöld ríkisins, en lækka tekjurnar.

Meðan þessir menn stóðu að nýsköpun atvinnulífsins, lofuðu þeir, að þegar hin nýju tæki væru tekin til starfa, skyldu þeir taka þátt í að samræma kaupgjaldið burðarþoli atvinnurekstursins. En nú þegar verðlag framleiðslunnar fellur og taprekstur færist yfir allt atvinnulífið, spenna þeir kaupkröfur því hærram sem gjaldgetan verður minni, og virðast ekki ætla að linna látum fyrr en hrunið er fullkomnað, allt í þeirri von, að í öngþveitinu takist þeim að ná völdum. Þau völd þótt skamvinn verði, hljóta þeir síðan^{að} ætla að nota til þess að afhenda land sitt og þjóð þeirri alheimshugsjón, sem þeir berjast fyrir, en íslenska þjóðin fyfirlitur.

Aðra frambærilega skýringu á framferði þeirra verður ekki auga á komið.

Vafalaust má treysta því, að Íslendingar skilji margt af þessu. Að því stuðla jafnt viðburðirnir í ýmsum löndum Evrópu síðustu 2 árin, sem stjórnmalabarátta íslensku kommúnistadeildarinnar.

Tökum t.d. efnahgassamvinnu Vestur-Evrópu þjóðanna, Marshall-hjálpinna svonefndu. Enda þótt Íslendingar fengju þar eðgan eyri sjálfir settu þeir þó alla sína afkomu undir því, að sú tilraun heppnist, þ.e.a.s., að fjárhagsleg aðstoð Bandaríkjanna reynist þess megnug að koma fótum undir nýtt og heilbrigt atvinnu- og fjármálalíf þessara þjóða.

Með því og því eina móti geta Íslendingar selt sína framleiðsluvöru, þ.e.a.s. lifað sem sjálfstæð menningarþjóð. Svona nátengdir eru hagsmunir þessara þjóða og okkar.

Samt sem áður berjast kommúnistar hatrammlega gegn þessari viðreisn, og alveg jafnt gegn því fé, sem okkur er heitið til áframhaldandi nýsköpunar í landinu.

Manni sýnist þetta ekki vera með felldu. Það er það heldur ekki. Það, sem á bak við býr, er að herradómurinn í Moskva, - húsbændur íslenzku kommúnistadeildarinnar, vilja ekki viðreisn Vesturo-Evrópu, heldur það varvarleysi, sem bezt þróast í þrengingum og öngþveiti. Ég efast ekkert um, að út af fyrir sig vilja íslenzkir kommúnistar, að Íslendingar geti selt afurðir sínar, að við fáum fleiri ný skip og önnur tæki, og yfirléutt þau gæði, sem Marshall-hjálpin veitir, En þeir ráða ekki. Moskva skipar, - þeir hlýða.

Af alveg sömu rótum rann andstaðan gegn Norður-Atlantshafs-sáttmálanum, friðarsáttmálanum mikla, sem þegar er tekinn að sanna ágæti sitt í verkinu, samanber lausn Berlínardeilunnar. Enginn þarf að ætla, að ýmsir hinna greindari og gegnari kommúnista hafi ekki skilið, að í þessum sáttmála fólst eina friðarvon mannkynsins. Enginn þarf að ætla, að þeim sé ekki jafn annt um líf sitt og ástvina sinna, sem okkur hinum. En Moskva skipaði og þá varð að hlýða.

Hin æðisgengna árás, sem skríll kommúnista gerði á Alþingi, þegar málið var afgreitt hinn 30 marz s.l., sýnir og sannar, að kommúnistar muni einski skirrasr til að koma fram óskum húsbændanna. Líf og limir andstæðinganna sýnast þar engu skipta.

Og svo þessi meinleysislegi, hægláti og greindi bóndi, Ásmundur Sigurðsson, kemur hér í útvarpið og lýsir þessum viðbjóðslega skrílhætti sem vel gat leitt til þess að svipta marga menn, einkum þá, er þingið vörðu, lífi eða heilsu, - svona ein og hálfgerðum ólætisærslum, sem stjórnin hefði komið á stað, þá er ekki lengur hægt að láta blekkjast. Hér eru á ferð menn, sem hafa glatað sál sinni. Ekkert er þeim lengur heilagt, ekki hagsmunir þjóðarinnar, ekki virðing hennar, ekki frelsi lands og lýðs, ekki sannleikurinn, ekkert skiptir máli, ekkert nema hugsjónin, sem þeir eru búnir að sverja hollustu, og eru nú að fleka aðra til fylgis við undir fölsku flaggi.

Ég ætla ekki að taka að mér að verja allar gerðir núverandi hæstvirtrar ríkisstjórnar og enn síður aðgerðarleysi hennar.

Hitt fullyrði ég, að engum skynbærum manni geti blandast hugur um, að henni hefur farið margt ágætlega úr hendi, langbest þó utanríkismálin, að mínu viti.

Hvenær hafa kommúnistar viðurkennt það með einu orði. Því fer svo fjarri. Heldur hafa þeir svívirt stjórnina fyrir hvert einasta mál, sem hún hefir farsællega leyst, og auðvitað þá mest fyrir það, sem hún hefir bezt unnið, þ.e.a.s. utanríkismálin.

Ég treysti því, að jafn pólitískt þroskuð þjóð, sem Íslendingar eru, sjái í gegn um mest af þeim lygavef. Ef En ég treysti hinum miklu miður, að þjóðin hafi þroska til að standa gegn freistaránun, sem alltaf er að bjóða henni meiri og betri lífskjör og eykur fagurgalann því meir, sem að minnu er að taka.

Enginn þykist hafa úr og miklu að móða, og þeir, sem minnst bera úr bítum, hafa það heldur ekki. En einmitt þeim ríður mest á að gjalda varhuga við flæðinni, því að á þeim lenda þrengingarnar fyrst, harðast og lengst, ef atvinnukífið leggst í rúst.

En þessum mönnum, og raunar öllum hættir við að trúá því, sem þeir vilja vera láta. Þessvegna er og verður bærátta ábyrgra stjórnámálanna gegn kommúnistum, eins og nú er háttað högum Íslendinga, erfið og hættuleg. Því verða stjórnarvöldin að gera sér ljóst, að það er þörf sterkrar forystu. Ekkert er jafn hættulegt sem athafnaleysið, úrræðabysið, móðsuðan, þetta hæga andlát, sem verið er að búa velmegun þjóðarinnar, athafnafrelsi hennar, þrótti áræði og framtaki.

Íslendingar eru nú ríkari en nokkru sinni fyrr frá landnámstíð. Velsældin er jafnari og almennari en áður eru dæmi um. Afkomuhorfur eru því að þessu leyti hjartari en nokkru sinni áður.

En samt sem áður erum við í mikilli hættu staddir. Ef ekki verður spyrnt öfluglega við fótum, ef áfram verður stefnt að því að færa æ meiri hallarekstur yfir æ fleiri og víðari svið atvinnulífsins, blasir glötunin við. Og það verður ekki eitt, sem glatast, heldur allt, fjármunir og frelsi einstaklinganna og frelsi þjóðarinnar.

Gegn þessu ber að berjast af ósveigjanlegri hörku. Gegn þessu ber öllum að berjast, sem unna frelsi sínu og sjálfstæði þjóðar sinnar, hvað se, að öðru leyti her á milli.

Sú barátta er háð gegn kommúnistum og öllu þeirra fylgifé, hvort sem það leynist í hjáleigum kommúnista, eins og t.d. Þjóðvarnarhreyfingunni, eða innan sjálfra stjórnarherbúðanna.

Sú barátta er örðug, en endar með sigri, ef forystan er samhent og örugg.

Það er krafa þjóðarinnar til valdhafanna, að þeir geri sér fyllilega ljóst, hvernig sakir standa, við hvað og hverja er að etja, láta hendur standa fram úr ermum, veita leiðsögn og forystu. Þá standa enn vonir til að þjóðin skilji sinn vitjunartíma, berjist og sigri.

Ræða við 3. umræðu fjárlaga (eldhúsumræður) 17. maí 1949.

Ísafold og Vörður 24. maí 1949.